ÎNCETAREA PROCESULUI PENAL ÎN FAZA DE JUDECARE A CAUZEI PENALE

Olga CEBAN

CZU: 343.135 oleaceban25@gmail.com

The institution of the termination of the criminal process represents a current topic, because it directly ensures the protection of human rights and freedoms. Although the termination of the criminal process can be interpreted as an action that is based on the exhaustive grounds provided by law, it also causes a series of discussions among theorists and practitioners

Încetarea procesului penal este o decizie a subiectului competent, adică a judecătorului, cu privire la imposibilitatea continuării cauzei din cauza prezenței uneia dintre împrejurările prevăzute de lege. Legislația prevede posibilitatea încetării procesului penal atât în ședința preliminară, cât și după examinarea cauzei pe fond, iar temeiurile aplicabile pot fi găsite în Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

Un prim temei invocat reprezintă decesul făptuitorului. Încetarea procesului penal în privința făptuitorului decedat poate fi adoptată în cazul existenței certificatului de deces eliberat de organele de înregistrare a actelor civile, dacă nu sunt temeiuri pentru reabilitarea celui decedat și rudele nu solicită reabilitarea persoanei acuzate [1, p.10]. În contextul dat apare întrebarea: Cât de corectă este soluția de încetare a procesului penal în ședința preliminară în legătura cu decesul făptuitorului?. Consider că aceasta constituie o problemă de actualitate, deoarece persoana care este acuzată de săvârșirea unei infracțiuni, chiar și după decesul acesteia, chiar dacă rudele nu solicită examinarea cauzei în continuare pe motiv de reabilitare, merită o atitudine pozitivă care constă în examinarea în continuare a cauzei de către instanța de judecată, iar dacă la finele examinării se constată că persoana decedată a săvârșit fapta imputată instanța trebuie să înceteze procesul penal, iar dacă din materialele cauzei penale rezultă că aceasta urma să fie achitată, să adopte o sentință de achitare.

La fel, o altă modalitate de soluționare a acestei practici greșite consider că poate fi acordarea judecătorului atribuției de examinare în continuare a cauzei pe fond chiar dacă făptuitorul a decedat și chiar dacă rudele nu solicită examinarea în continuare a cauzei, atunci când consideră că urmează o eventuală achitare, având posibilitatea să solicite din oficiu prezentarea probelor pe care le consideră necesare în sensul apărării persoanei decedate. În acest sens pot apărea diferite divergențe cu privire la imparțialitatea judecătorului, dar totuși nu trebuie să uităm că apărarea persoanei constituie o obligație pozitivă a statului.

Un alt temei care provoacă un șir de discuții este lipsa plângerea victimei/părții vătămate și retragerea plângerii. În privința subiectului dat am atestat doua proble-

me majore, și anume: ce se întâmplă dacă făptuitorul nu este de acord cu retragerea plângerii de către victimă și a doua se remarcă prin faptul că atunci când procesul penal este încetat pe motivul că lipsește plângerea victimei reprezintă nu altceva decât incompetența organelor de drept, deoarece organul de urmărire penală trebuie să verifice dacă la caz nu există o careva circumstanță care împiedică pornirea procedurii penale. În această ordine de idei consider că încetarea procesului penal în legătură cu retragerea plângerii poate fi efectuată doar cu acordul făptuitorului, în caz contrar procesul să continue.

Existența altor circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală reprezintă temeiul care poate fi analizat sub un aspect pozitiv, dar și negativ. Ținând cont de faptul că nu sunt enumerate exhaustiv acele circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală, sau în mod direct încetarea procesului în ședința preliminară, aceasta poate fi interpretată în favoarea făptuitorului, dar uneori părțile pot abuza și invoca greșit unele circumstanțe. Prin urmare, vin cu o recomandare către legiuitor de a elabora o listă în care să fie incluse circumstanțele respective.

Un alt subiect destul de important reprezintă legătura între vârsta cronologică și vârsta psihică a minorului. Acesta poate fi analizat sub două aspecte: fie minorul din cauza anumitor factori obiectivi a rămas în urmă cu nivelul de dezvoltare (de exemplu, din cauza educației negative), iar vârsta psihică nu corespunde cu vârsta cronologică, și atunci minorul trebuie să fie liberat de răspundere și pedeapsă penală din cauza că nu a atins vârsta prevăzută de lege pentru a putea fi tras la răspundere. Situația este diferită în cazul în care acesta sufere de o boală în urma căreia nu-și poate dirija acțiunile sale și nu înțelege gradul prejudiciabil al acțiunilor comise, dar totuși trebuie de demonstrat că boala respectivă influențează asupra activității normale a psihicului și doar în acest caz persoana va putea fi considerată iresponsabilă. În legislația Republicii Moldova o mare importanță are Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.39 din 22.11.2004, care scoate în evidență problemele atestate [2].

În legătură cu următorul temei, și anume – că persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical – consider că acesta nu poate fi un temei de încetare a procesului penal, deoarece pentru a soluționa chestiunile cu privire la necesitatea sau inutilitatea aplicării unor astfel de măsuri persoanelor iresponsabile este necesar de a examina cauza pe fond, după toate regulile stabilite pentru ca judecătorul, în urma cercetării tuturor probelor, să constate personal, bazându-se pe materialele cauzei penale, necesitatea sau inutilitatea aplicării anumitor măsuri de constrângere cu caracter medical.

Un alt temei care mi-a creat semne de întrebare reprezintă temeiurile de liberare de răspundere penală în conformitate cu art.53 CP RM, ceea ce reprezintă punerea în libertate a persoanei care a săvârșit infracțiunea, care în urmare și-a pierdut gradul prejudiciabil în virtutea unor împrejurări prevăzute de legea penală [3, p.404]. În această ordine de idei, consider că nu poate fi încetat procesul penal în ședința pre-

liminară în baza temeiurilor invocate, deoarece în împrejurările date vorbim despre componențe reale de infracțiuni, care întrunesc toate semnele acestora, fiind săvârșite cu intenție de către persoană. Din aceste considerente, sunt convinsă că este necesar, ba chiar obligatoriu, ca astfel de cauze penale să fie examinate după regulile generale.

La fel am depistat că unul și același temei, invocat la etape diferite, produce efecte juridice diferite. Spre exemplu, dacă în ședința preliminară este solicitată încetarea procesului penal în legătura cu căința activă, atunci instanța de judecată adoptă o sentință de încetare a procesului penal. În cazul în care, după finisarea ședinței preliminare, este atestat temeiul dat instanța urmează să adopte o sentință de condamnare, fără stabilirea pedepsei, cu liberarea de răspundere penală. Așadar, doar legiuitorul are puterea să clarifice aceste divergențe pentru a nu apărea practici judiciare neuniforme.

În urma elaborării prezentei lucrări am ajuns la concluzia că temeiurile aplicabile instituției încetării procesului penal nu sunt reglementate în formă clară, astfel creând un șir de probleme și interpretări diferite. La fel am constatat că o mare parte din temeiurile invocate de legislația procesual penală nu pot fi aplicabile în ședința preliminară, iar o altă parte pot fi privite, în unele situații, drept o incompetență a organelor de drept și că unul și același temei, invocat la etape diferite, generează efecte diferite.

Prin urmare, analizând toate cele expuse, consider că ar fi necesară operarea unor modificări ale normei prevăzute la alin.(1) art.332 CPP RM, astfel încât aceasta să ia următoarea formă:

Articolul 332. Încetarea procesului penal în ședința de judecată

(1) În cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul dintre temeiurile prevăzute în art.275 *pct.4), 6) –9), art.285 alin.(2) pct.1), 2),* instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.

(1)[1] În cazul prevăzut la art.275 pct.6) și la art.285 alin.(2) pct.1), încetarea procesului penal în cazul în care victima/partea vătămată și-a retras plângerea nu se admite fără acordul acuzatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.

Referințe:

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Privind sentința judecătorească”, nr.5 din 19.06.2006. În: *Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova,* 2007, nr.1, pag.10.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii, nr.39 din 22.11.2004.
3. BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROSU, V., GRAMA, M. *Drept Penal. Partea generală*, Vol.I. Chișinău: Cartier, 2012, p.404.

Recomandat
***Igor DOLEA**, dr. hab., prof. univ.*